

EN GOTLÄNSK DJURFIGUR FRÅN TÈNE-TID

AV

BIRGER NERMAN

Imajor S. Ulfsparres år 1884 av Statens Historiska Museum förvärvade samling ingår även den här i fig. 1 avbildade djurfiguren av brons (inv.-nr 7571:490). Tyvärr föreligger ingen närmare fynduppgift än: Gotland.

Bilden, som på undersidan är plan, på översidan något buktig, föreställer ett liggande djur med benen framsträckta — någon zoologisk bestämning är icke möjlig. På undersidan ses spår av någon sorts massa, varmed djurbilden varit fästad på ett underlag.

I Statens Historiska Museum har vår djurfigur länge legat utställd bland fynden från folkvandringstid och Vendeltid. Det kan emellertid med säkerhet sägas, att den icke passar in i dessa perioders stilriktningar liksom överhuvud taget knappast i något skede av tiden efter Kr. f.¹

Det finnes emellertid en pjäs — och en mycket berömd sådan — som äger, visserligen ej som en fristående figur, utan som en reliefframställning, en snarliktande djurbild: den stora silverkitteln ifrån Gundestrup i Vest-Himmerland i Nord-Jylland.

På bottenplattan till detta kärl, fig. 2, ses under det stora djuret, vilket tydligen föreställer en tjur, ett liksom denna i relief utfört djur, som visar stora likheter med vår gotländska djurfigur. Vi se ett djur av samma art med markerad ryggrad (på fig. 1 är denna avbruten av tvärgående band), med benen anbragta framåt på samma karakteristiska sätt och med tassarna uppåt begränsade av parallella streck samt med likartad huvudform som å fig. 1. Den gotländska

¹ Ann-Sofi Schottes härledning av djurfiguren ur karolingiska förebilder (närmast djurbilden å ett knäppe på bokbandet från Enger, Westfalen) i hennes värdefulla studie »Kontinentala förstadier och paralleller till den s. k. nordisk-karolingiska stilen» (Fornvännen 1935 sid. 100 f.) synes icke övertygande.

Fig. 1. Djurfigur av brons. Gotland utan närmare fynduppgifter $\frac{1}{4}$.
Bronze animal figure. Gotland; no more definite particulars of the find given.

Fig. 3. Bronsfibula. Endre sn, Gotland. $\frac{1}{4}$.
Bronze fibula. Endre parish, Gotland.

Fig. 2. Bottenplattan till silverkitteln från Gundestrup, Vest-Himmerland, Nord-Jylland. C:a $\frac{1}{2}$.
The bottom plate of the silver vessel from Gundestrup, Vest-Himmerland, North Jutland.

djurbilden är emellertid betydligt enklare utförd. Man har tytt Gundestrupkärlets ifrågavarande djur som snarast en leopard.

Gundestrupkärlet är infört till Danmark; det anses tillverkat på keltiskt område i trakterna av nedre Donau under något av de två sista århundradena före Kr. f.² Man skulle vilja föreställa sig djurbilden fig. 1 som en gotländsk efterbildning till en på ett kärl eller annat importerat keltiskt föremål förekommande djurframställning i drivet arbete. På Gotland har man icke kunnat utföra bilden i nämnda teknik, utan gjutit den för att sedan anbringa den på ett kärl eller någon annan pjäs.

I Tène-tidens gotländska stilgrupp skulle djurfiguren väl passa in. Samma grova gjutning och vulstartade streckornering äro där vanliga; jfr t. ex. fibulan fig. 3, av Almgren i *ÆEG* (där fig. 37) förd till per. III, men av Stenberger enligt muntligt meddelande (jfr hans uttalande i *Fornvännen* 1942 sid. 425) ifrågasatt som tillhörande redan sen per. II, i stort 100-talet f. Kr., en som det förefaller tilltalande datering.³

Djurbilden fig. 1 har sitt främsta intresse som ett vittnesbörd om, att även till Gotland under andra eller första århundradet f. Kr. förts keltiska dyrgripar med karakteristisk djurornering i drivet arbete.

SUMMARY

BIRGER NERMAN: A Gotlandish animal figure from the La Tène period.

The author endeavours to show that the bronze animal figure reproduced in fig. 1, which had been attached with some sort of material to a base, is a Gotlandish copy of the same kind of Celtic animal picture as the central one — which has been interpreted as a leopard — on the bottom plate, fig. 2, of the famous Gundestrup cauldron. They were not able, on Gotland, to execute the picture in relief, as on the imported vessel, but cast it and then applied it to a vessel or other object. The Gundestrup vessel is considered to date from the period around 200 B. C. — about the time of the birth of Christ.

² Brøndsted, J., *Danmarks Oldtid III*, København 1940. sid. 94. För tidigare författares dateringar se Eberts *Reallexikon der Vorgeschichte*, art. Gundestrup.

³ Olov Janse har i *Fornvännen* 1927 sid. 367 ff. velat hänföra ifrågavarande fibulatypp till järnålderns per. I.